

Nr 560

Av herr Bengtson, om utredning rörande arbetstid och fritid.

Under en lång följd av år har den svenska produktionen ständigt ökat och därmed skapat möjligheter till högre levnadsstandard i form av bättre materiella betingelser och kortare arbetstid. Sålunda steg produktionen per arbetande person — efter omräkning till oförändrad arbetstid — under 1950-talet med ca tre procent per år. Med största sannolikhet kommer produktionsökningen att fortsätta. Sveriges råvaruresurser i form av vattenkraft, skog, malm m. m. är ännu inte fullt utnyttjade, och nya kraftkällor kan tillkomma, t. ex. atom- och ev. vätekraften. Rationaliseringen har kommit långt, men med all sannolikhet kommer den att fortsätta även om vi inte kan bedöma om takten jämfört med det senaste årtiondet kommer att bli snabbare eller något långsammare.

De förbättrade resurserna kommer att utnyttjas på olika sätt. Bostadsstandarden kommer att stiga, konsumtionen i övrigt kommer att inriktas på mer bearbetade och kvalitativt bättre varor o. s. v. Redan nu lägger vårt lands invånare ut betydande belopp på resor och annan fritidskonsumtion. Dessa utvecklingstendenser kommer sannolikt att fortsätta.

Det höjda produktionsresultatet kommer dock inte att endast utnyttjas till materiella förbättringar — jämsides därmed kommer arbetstiden att förkortas. Arbetstiden kan förkortas på olika sätt. Själva arbetstimmarna kan bli färre, t. ex. genom införandet av 40-timmarsvecka. Fridagar kan inläggas, t. ex. fria lördagar, nya helgdagar med eller utan kyrklig karaktär kan införas. Semestern kan förlängas ytterligare beroende på produktionsökningen. Livsarbetstiden har förkortats och kommer säkerligen att förkortas ytterligare, dels genom en längre studietid, dels genom tidigare pensionsålder. En annan möjlighet är t. ex. att mellan jul och nyår, då allt fler människor försöker få fritt genom sparade semesterdagar o. d., införa en frivecka.

I vårt land har arbetstidsförkortningar skett på flera av de här uppräknade sätten. Åttatimmarsdagen infördes successivt inom olika arbetsområden, och 45-timmarsveckan håller nu på att genomföras. Den första maj blev helgdag utan kyrklig karaktär, och Allhelgonadagen blev helgdag med kyrklig karaktär. Allmän semester genomfördes, och den kommer sannolikt att nu utökas till fyra veckor. Pensionsåldern har för stora grupper sänkts till 65 år och lägre.

Flera av dessa arbetstidsförkortningar har skett efter utredningar på varje särskilt objekt. Någon översiktlig planering eller val mellan hur arbetstid och fritid bör planeras har inte förekommit. Fyraveckorssemestern är betydelsefull, men den kan i ett stort antal fall inte utnyttjas på sätt som är

avsett. Många har endast råd att resa bort ett par veckor eller semestra på annat sätt, resten av tiden tillbringas i hemmet eller användes till dubbelarbete. I det senare fallet förfelas hela semesteridén. Tiden mellan jul och nyår är en föga effektiv arbetstid. Många företag med kontinuerlig drift stoppar helt under denna tid, och andra ordnar arbetstiden så att personalen kan ha fritt. 1962 fanns t. ex. endast två hela arbetsdagar mellan jul och nyår, vilka säkerligen inte gav något större arbetsresultat i den mån de utnyttjades. Då det kan förväntas att arbetstiden ytterligare kommer att förkortas bör redan nu en utredning tillsättas som allsidigt behandlar problemet om hur arbetstid och fritid bör disponeras.

Med anledning av vad som sålunda anförts får jag hemställa,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära att en parlamentarisk utredning tillsättes med uppdrag att framlägga förslag om den framtida arbets- och fritidens disponering.

Stockholm den 26 januari 1963

Torsten Bengtson